

PHÁP LUẬT MỘT SỐ QUỐC GIA TRÊN THẾ GIỚI VỀ NGĂN CHẶN VÀ XỬ LÝ TIN GIẢ TRÊN KHÔNG GIAN MẠNG VÀ KINH NGHIỆM CHO VIỆT NAM

ĐỖ THỊ PHƯƠNG*

Tóm tắt: Tin giả trên không gian mạng đang là một vấn nạn mà nhiều quốc gia, trong đó có Việt Nam đang hàng ngày phải đối mặt. Việc không kịp thời ngăn chặn và xử lý các tin giả trên không gian mạng có thể gây ra những thiệt hại lớn cho các quyền và lợi ích hợp pháp của Nhà nước, tổ chức và cá nhân. Việt Nam và các quốc gia đã đưa ra nhiều quy định của pháp luật để ngăn chặn và xử lý tin giả. Bài viết phân tích về các quy định trong pháp luật của một số quốc gia trên thế giới về xử lý tin giả trên không gian mạng, đồng thời đưa ra những kiến nghị cho Việt Nam trên cơ sở tiếp thu có chọn lọc kinh nghiệm của nước ngoài nhằm hoàn thiện các quy định của pháp luật và bảo đảm việc thực hiện các biện pháp xử lý tin giả tại Việt Nam có hiệu quả.

Từ khóa: Tin giả; không gian mạng; pháp luật; Việt Nam

Ngày nhận bài: 10/3/2025; **Biên tập xong:** 15/4/2025; **Duyệt đăng:** 21/4/2025

LAWS OF SEVERAL COUNTRIES IN THE WORLD ON PREVENTING AND HANDLING FAKE NEWS ON CYBERSPACE AND EXPERIENCES FOR VIETNAM

Abstract: Fake news on cyberspace has emerged as a significant challenge faced by numerous countries worldwide, including Vietnam. The inability to effectively and promptly prevent and address the spread of fake news can lead to serious consequences, infringing upon the legitimate rights and interests of the State, organizations and individuals. Therefore, Vietnam and other countries have enacted legal provisions aimed at preventing and combating fake news. This article analyzes provisions in laws of some countries in the world on addressing fake news on cyberspace. On the basis of selectively absorbing these international experiences, it proposes several recommendations for Vietnam to enhance its legal system and ensure the effective enforcement of measures against fake news.

Keywords: Fake news; cyberspace; law; Vietnam

Received: Mar 10th, 2025; **Editing completed:** Apr 15th, 2025; **Accepted for publication:** Apr 21st, 2025

Đặt vấn đề

Ngày nay, sự phát triển của không gian mạng đã góp phần quan trọng trong phát triển kinh tế - xã hội, song cũng tạo ra môi trường thuận lợi cho sự phát triển của các loại tội phạm mạng khi không được ngăn chặn và xử lý kịp thời. Hành vi sử dụng các thông tin giả nhằm mục đích khác nhau như lừa đảo, chiếm đoạt tài sản, vu khống, làm nhục, công kích, bôi nhọ... Theo từ điển Cambridge: "Tin giả là những câu chuyện không có thật được lan truyền dưới dạng tin tức trên Internet hoặc các phương tiện truyền thông khác, thường được tạo

ra để tác động đến quan điểm chính trị hoặc tạo ra như một trò đùa"¹. Tin giả thường có những đặc điểm chung là thể hiện tính chất giật gân với chủ đề, nội dung và hình ảnh gọi tính đau xót hoặc gây kích động... cho người đọc, xem các thông tin đó dẫn đến những cú click chia sẻ thiếu trách nhiệm, khiến sự lan tỏa của tin giả ngày càng mạnh hơn². Như vậy, tin giả trên không gian mạng là những thông tin sai sự thật được cố ý đăng tải, lan truyền nhằm mục đích không chính đáng, gây hiểu lầm cho người đọc, người xem hoặc những thông tin có một phần sự thật nhưng không hoàn toàn chính xác do không

* Email: Phuonghlu@gmail.com

Phó Giáo sư, Tiến sĩ, Trường Đại học Luật Hà Nội

¹ Nguyên gốc: "False stories that appear to be news, spread on the Internet or using other media, usually created to influence political views or as a joke", <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/fake-news>, truy cập ngày 01/3/2025.

² Trang thông tin điện tử Cục Phát thanh, truyền hình và thông tin điện tử (2018), *Ảnh hưởng của tin giả lớn thế nào?*, <https://abei.gov.vn/vn/anh-huong-cua-tin-gia-lon-the-nao-/106984?>, truy cập ngày 01/3/2025.

được kiểm chứng, xác minh hoặc bị phóng đại, suy diễn, làm thay đổi bản chất của sự việc, thường xuất hiện dưới dạng tin tức và được lan truyền chủ yếu trên mạng xã hội³. Có 03 loại tin giả phổ biến hiện nay trên không gian mạng là: Tin giả về chính trị, tin giả về thương mại và tin giả về đời sống xã hội⁴.

Việc cung cấp, chia sẻ tin giả, tin sai sự thật có thể để lại các hậu quả rất nghiêm trọng, gây rạn nứt các mối quan hệ; gây ra những phiền toái, phân biệt, đối xử, cô lập, xa lánh cho những người liên quan; ảnh hưởng đến uy tín, danh dự của bản thân và người khác; gây ra những tổn thương về sức khỏe, tinh thần cho người khác. Do đó hiện nay, Việt Nam và nhiều nước trên thế giới đã có nhiều quy định của pháp luật về việc ngăn chặn và xử lý tin giả trên không gian mạng với các mức độ vi phạm khác nhau sẽ có những chế tài tương ứng. Tuy nhiên, qua nghiên cứu quy định của pháp luật một số nước trên thế giới về ngăn chặn, xử lý tin giả cho thấy, Việt Nam cần có những tiếp thu và chọn lọc kinh nghiệm từ các nước nhiều hơn để hoàn thiện khung pháp lý của mình nhằm ngăn chặn và xử lý các hành vi cung cấp, chia sẻ các tin giả trên không gian mạng, nhằm đảm bảo quyền và lợi ích hợp pháp của các cá nhân, cơ quan, tổ chức khi bị các hành vi này xâm phạm.

Để tham khảo cho Việt Nam trong việc hoàn thiện pháp luật nhằm ngăn chặn và xử lý tin giả trên không gian mạng có hiệu quả, tác giả lựa chọn một số nước châu Âu gồm Cộng hòa Liên bang Đức, Cộng hòa Pháp, Liên bang Nga và một số nước châu Á là Singapore, Philippines và Nhật Bản bởi các nước này đều có những quy định pháp luật khá rõ ràng và nghiêm khắc về xử lý hành vi đưa tin giả trên không gian mạng. Với mục đích nâng cao an ninh truyền thông trên không gian mạng của các quốc gia trong khối, Liên minh châu Âu đã thành lập Cơ quan về An ninh mạng và An ninh thông tin (ENISA) vào năm 2004⁵. Liên

bang Nga là một quốc gia luôn coi trọng an ninh truyền thông và an ninh mạng. Để bảo đảm an ninh truyền thông quốc gia, Nga đã xây dựng hệ thống cơ quan gồm: Cơ quan An ninh liên bang Nga; Bộ Nội vụ; Bộ Quốc phòng và các cơ quan khác. Cơ quan An ninh liên bang có vai trò đứng đầu trong việc điều phối các công tác an ninh trên mạng, điều phối các chiến dịch truyền bá thông tin; kiểm soát các danh sách đen về thông tin và quản lý truyền thông⁶... Bên cạnh đó, tại châu Á, các nước Singapore, Nhật Bản và Philippines cũng là những quốc gia đi tiên phong trong việc ngăn chặn tội phạm mạng, trong đó bao gồm cả ngăn chặn và xử lý tin giả trên không gian mạng. Điển hình là gần đây, Luật Các tác hại của tội phạm trực tuyến (Online Criminal Harms) của Singapore có hiệu lực năm 2023 đã cho phép các cơ quan có thẩm quyền hành động sớm khi có nghi ngờ để chống lại các tội phạm trực tuyến.

1. Quy định của pháp luật một số nước trên thế giới về ngăn chặn và xử lý tin giả trên không gian mạng

1.1. Quy định của pháp luật một số nước châu Âu về ngăn chặn và xử lý tin giả trên không gian mạng

1.1.1. Quy định của pháp luật Cộng hòa Liên bang Đức

Để ngăn chặn và xử lý các hành vi cung cấp các thông tin giả trên không gian mạng, tháng 10/2017, Cộng hòa Liên bang Đức đã ban hành *Luật Thực thi mạng* hay còn gọi là *Luật Facebook*, trong đó quy định về thời gian gỡ bỏ và mức phạt cụ thể đối với các hành vi đăng tải nội dung không rõ ràng trên không gian mạng. Đó là quy định về yêu cầu gỡ bỏ nội dung đăng tải bất hợp pháp trong thời gian 24 giờ sau khi nhận được khiếu nại từ người dùng. Nếu nội dung đăng tải có dấu hiệu không rõ ràng, bên cung cấp mạng xã hội có 07 ngày hoặc dài hơn để điều tra và xóa bỏ. Và nếu một mạng xã hội nào cố tình hoặc vô tình vi phạm các nội dung đã được đề cập ở trên có thể sẽ bị phạt lên tới 50 triệu euro⁷.

³ Bộ Thông tin và Truyền thông, *Cẩm nang phòng chống tin giả, tin sai sự thật trên không gian mạng*, Nxb. Thông tin và truyền thông, Hà Nội, 2022, tr.27.

⁴ Hoàng Lê Khánh Linh (2021), *Khái niệm tin giả? Hành vi tung tin giả sẽ bị xử phạt như thế nào?*, <https://luatminhkhue.vn/khainiem-tin-gia-hanh-vi-tung-tin-gia-se-bi-xu-phat-nhu-the-nao.aspx?>, truy cập ngày 27/12/2022.

⁵ Nguyễn Việt Lâm (2019), *Chính sách an ninh mạng trong*

quan hệ quốc tế hiện nay và đối sách của Việt Nam, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, tr.84.

⁶ Nguyễn Việt Lâm, sđd, tr.61.

⁷ Act on regulatory offenses, 1987, BGBL. I at 602, as amended.

Năm 2018, Chính phủ Cộng hòa Liên bang Đức đã ban hành *Luật Cải tiến chấp pháp tại các mạng xã hội*, viết tắt là NetzDG. Luật này được đưa ra nhằm ngăn chặn sự phát tán những dịch bệnh kinh hoàng từ mạng xã hội, trong đó trầm trọng nhất là tin giả và phát ngôn gây thù hận (hate speech). Luật áp dụng cho các nhà cung cấp dịch vụ trên môi trường viễn thông có 02 triệu thành viên trở lên. Tuy nhiên, đối tượng xử lý theo NetzDG không phải là các cá nhân người dùng mạng xã hội, mà là các doanh nghiệp cung cấp mạng xã hội như Facebook, Twitter và Google (với YouTube)... Những nội dung bị coi là vi phạm pháp luật đều được quy định trong Bộ luật Hình sự (BLHS). Các quy định của NetzDG nhằm tăng cường trách nhiệm của các nhà cung cấp mạng xã hội, bổ sung tăng hình phạt tiền và quy định thời hạn cụ thể cho các doanh nghiệp cung cấp dịch vụ mạng xã hội⁸.

Bên cạnh đó, hành vi cung cấp, chia sẻ tin giả trên không gian mạng cũng sẽ bị truy cứu trách nhiệm hình sự về tội *phỉ báng* trong BLHS Cộng hòa Liên bang Đức. Tội *phỉ báng* sẽ bị phạt tù không quá 01 năm hoặc bị phạt tiền. Nếu cố tình phỉ báng người khác sẽ bị phạt tù không quá 02 năm hoặc phạt tiền. Nếu phỉ báng công khai trong một cuộc họp hoặc qua tuyên truyền bằng văn bản, thì người vi phạm sẽ bị phạt tù không quá 05 năm hoặc phạt tiền. Nếu phỉ báng chính trị gia đó, thì ngưỡng khung hình phạt áp dụng là từ 03 tháng tới 05 năm tù. Ngoài khỏi kiện hình sự, người phỉ báng cũng có thể bị khởi kiện lên Tòa án dân sự.

1.1.2. Quy định của pháp luật Cộng hòa Pháp

Quốc hội Pháp đã thông qua “*Luật về siết chặt kiểm soát thông tin trên mạng xã hội*” vào tháng 12/2018 nhằm hạn chế các thông tin thất thiệt có thể ảnh hưởng đến kết quả của các cuộc bầu cử tại Pháp. Hành vi tung tin thất thiệt không chỉ bị phạt hành chính với mức phạt cao mà Đạo luật này còn “*hình sự hóa*” tội danh tung tin thất thiệt, theo đó phạt tù đến 01 năm và phạt tiền đến 75.000 euro đối với hành vi phát tán một cách có chủ ý và với số lượng

lớn thông tin sai lệch ảnh hưởng đến kết quả bầu cử. Tuy nhiên, theo giới chuyên gia, việc khó khăn là xác định thông tin thất thiệt, nhất là làm sao có thể phân biệt được đâu là tin giả với các mục đích, thủ đoạn chính trị và thông tin theo kiểu tự do ngôn luận (không có chủ đích). Vì thế, các chế tài trong trường hợp này rất nhạy cảm, bởi ranh giới giữa hai loại thông tin trên là hết sức mong manh⁹.

1.1.3. Quy định của pháp luật Liên bang Nga

Trước thực trạng tin giả tràn lan trên mạng xã hội, ngày 18/3/2019, Nga đã ban hành đạo luật mới có tên gọi “*Luật về tin giả và thông tin xúc phạm chính quyền trên Internet*”. Mục đích ban hành đạo luật là nhằm kiểm soát và điều chỉnh hành vi con người trong không gian mạng; ngăn chặn các nguy cơ nảy sinh khi sử dụng công nghệ thông tin, đặc biệt là mạng xã hội, trong bối cảnh các phương pháp, kỹ thuật và công cụ của các tội phạm mạng ngày càng trở nên tinh vi hơn; chống lại những “*kẻ khủng bố mạng*”, chuyên phao những tin đồn thất thiệt xung quanh các vụ việc lớn, đe dọa xã hội và an ninh quốc gia. Luật của Nga không hình sự hóa việc đăng tải tin tức giả mạo. Đối tượng điều chỉnh phân định rõ ràng: người dùng và nhà cung cấp dịch vụ. Mức phạt hành chính sẽ tăng dần theo 03 cấp độ: Từ tạo ra mối đe dọa đến gây nhiễu loạn trong đời sống xã hội và cao nhất là gây chết người. Đối với các doanh nghiệp cung cấp dịch vụ: Nếu trong vòng 24 giờ không thực hiện yêu cầu của cơ quan chức năng, trang web chứa thông tin vi phạm sẽ bị đóng¹⁰. Theo đó, mức phạt đối với công dân có vi phạm sẽ bị phạt từ 30.000 đến 100.000 rúp. Trong trường hợp tái phạm sẽ bị xử phạt từ 100.000 đến 300.000 rúp; đối với cán bộ nhà nước mức phạt cao hơn với mức phạt từ 200.000 đến 500.000 rúp và tịch thu công cụ, phương tiện thực hiện hành vi vi phạm pháp luật. Trong trường hợp tái phạm, mức phạt là từ 300.000 đến 600.000 rúp. Nếu việc tuyên truyền thông tin giả gây ra những thiệt hại đến tính mạng, sức khỏe và tài sản của con người, ảnh hưởng nghiêm trọng đến trật tự xã hội hoặc an ninh trật tự xã hội hoặc gây cản trở chức năng của các cơ sở hỗ trợ cứu sinh, vận tải hoặc kết cấu hạ tầng xã hội, truyền thông, các tổ chức tài chính,

⁸ Phạm Văn Nghĩa (2020), *Xử lý thông tin giả trên thế giới và khuyến nghị bài học cho Việt Nam*, <https://ictvietnam.vn/xu-ly-thong-tin-gia-tren-the-gioi-va-khuyen-nghi-bai-hoc-cho-viet-nam-2020090415474425.htm?>, truy cập ngày 31/12/2022.

⁹ Phạm Văn Nghĩa, t.lđđ.

¹⁰ Phạm Văn Nghĩa, t.lđđ.

năng lượng công nghiệp... thì mức xử phạt có thể nặng hơn¹¹.

Bên cạnh đó, BLHS của Liên bang Nga cũng quy định về tội sỉ nhục và phỉ báng người khác sẽ bị xử phạt với các hình thức khác nhau: phạt tiền, lao động công ích, phạt tù. Theo đó, khoản 2 Điều 128.1 quy định: Tội phỉ báng trong lời phát biểu công khai, các văn bản công khai hoặc qua truyền thông sẽ bị phạt tiền lên tới 1.000.000 rúp hoặc một khoản tiền tương đương với tiền thu nhập khác của người bị kết tội trong khoảng thời gian tối đa 01 năm hoặc lao động bắt buộc trong khoảng thời gian lên tới 240 giờ.

1.2. Quy định của pháp luật một số nước châu Á về ngăn chặn và xử lý tin giả trên không gian mạng

1.2.1. Quy định của pháp luật Singapore

Singapore là một trong những quốc gia đi đầu khu vực đã ban hành chính sách mạnh tay để xử lý vấn nạn tin giả trên các nền tảng mạng xã hội. Ngày 08/5/2019, Quốc hội Singapore đã thông qua “*Luật Bảo vệ khỏi sự thao túng và lừa dối trực tuyến*”, hay còn gọi là Luật Chống tin giả và chính thức có hiệu lực từ ngày 01/10/2019. Luật áp dụng đối với các nền tảng trực tuyến. Tuy nhiên, mục tiêu quan trọng mà Luật nhắm tới là các mạng xã hội như Facebook, YouTube, Twitter và Luật chỉ xử lý thông tin sai sự thật, còn các bình luận, ý kiến không thuộc phạm vi chế tài, tức là Luật nhắm đến tin sai sự thật chứ không can thiệp vào tự do ngôn luận. Luật của Singapore đưa ra nhiều mức phạt khác nhau tùy vào mức độ hành vi vi phạm. Mức thấp nhất là phạt hành chính và cao nhất là hình sự hóa đối với các cá nhân tung tin giả mạo có chủ đích với mức phạt lên đến 100.000 đô la Singapore hoặc tối đa 10 năm tù hoặc áp dụng cả hai. Đối với nhà cung cấp dịch vụ mạng xã hội, nếu không tuân thủ các quy định, các công ty mạng xã hội có thể bị phạt lên đến 1.000.000 đô la Singapore¹².

¹¹ Học viện Báo chí và Tuyên truyền, *Quản lý thông tin trên mạng xã hội trong bối cảnh bùng nổ thông tin*, Nxb. Chính trị quốc gia sự thật, Hà Nội, 2021, tr.469.

¹² Singapore (2019), *Protection from online falsehoods and manipulation act 2019*, <https://www.parliament.gov.sg/docs/default-source/default-document-library/protection-from-online-falsehoods-and-manipulation-bill10-2019.pdf>, truy cập ngày 06/01/2023.

1.2.2. Quy định của pháp luật Philippines

Tại Philippines, việc truyền bá các thông tin giả mạo cũng bị coi là phạm tội hình sự. Điều 2 Luật số 1492 về xử phạt việc phát tán tin tức sai sự thật và các vi phạm liên quan khác có hiệu lực vào ngày 17/6/2021 (sửa đổi Luật Ngăn chặn tin giả năm 2017) quy định cụ thể về hành vi cố ý sáng tạo và cung cấp tin giả nhằm xuất bản, phân phối, lưu hành và lan truyền các tin tức hoặc thông tin sai lệch gây ra việc xuất bản, phân phối, lưu hành hoặc lan truyền những tin giả đó trên không gian mạng, dẫn đến các hậu quả như hoảng loạn, chia rẽ, hỗn loạn, bạo lực, thù ghét hoặc thể hiện sự tuyên truyền nhằm bôi nhọ hoặc làm mất uy tín của một người và người cố ý thực hiện hành vi này với đầy đủ nhận thức rằng thông tin là sai lệch. Bất kỳ người nào có hành vi vi phạm nêu trên sẽ bị phạt tiền từ 100.000 pesos tới 5.000.000 pesos và bị phạt tù từ 01 đến 05 năm. Nếu người nào đó có hành vi trợ giúp cho người khác để phạm tội trên thì sẽ bị phạt tiền từ 5.000 pesos đến 3.000.000 pesos và phạt tù từ 06 tháng đến 03 năm¹³.

1.2.3. Quy định của pháp luật Nhật Bản

Trong BLHS Nhật Bản có các điều khoản có thể được sử dụng để trừng phạt những người đăng tin giả. Liên quan đến sự phỉ báng, khi một người công khai bôi nhọ người khác bằng cách viện ra những bằng chứng thì có thể bị phạt tù không quá 03 năm hoặc phạt tiền không quá 500 nghìn yên, bất kể bằng chứng đó đúng hay sai. Nếu nhận thấy hành động đó có liên quan đến các vấn đề lợi ích công cộng, được thực hiện chỉ vì lợi ích của cộng đồng, và nếu những bằng chứng được viện ra được chứng minh là đúng sự thật, người này sẽ không bị trừng phạt. Tương tự, khi những bằng chứng này liên quan đến một viên chức nhà nước hoặc một ứng cử viên cho cuộc bầu cử được chứng minh là xác thực, người đó sẽ không bị phạt. BLHS cũng được áp dụng cho hành vi lan truyền tin giả gây cản trở việc buôn bán. Người gây tổn hại đến tín dụng hoặc cản trở việc kinh doanh của người khác bằng việc lan truyền tin đồn sai lệch sẽ

¹³ Seventeenth Congress of the Republic of the Philippines (2021), *Penalizing the malicious distribution of false news and other related violations Act*, <http://legacy.senate.gov.ph/lisdata/2624822593!>, truy cập ngày 06/01/2023.

bị phạt tù không quá 03 năm hoặc phạt tiền không quá 500 nghìn yên¹⁴.

Như vậy, những quan điểm, chính sách và quy định trong pháp luật của một số quốc gia trên thế giới về ngăn chặn, xử lý tin giả trên không gian mạng đã cho thấy: (1) Sự quyết tâm của các Chính phủ trong việc ngăn chặn hành vi đưa thông tin sai sự thật, giả mạo trên không gian mạng; (2) Về cơ bản, các quốc gia đều quy định mức xử phạt hoặc truy cứu trách nhiệm hình sự đối với hành vi này; (3) Các quốc gia cũng liên tục cập nhật và điều chỉnh các văn bản quy phạm pháp luật liên quan đến việc ngăn chặn các tin giả được đăng tải trên không gian mạng, đặc biệt tính nghiêm khắc trong việc xử lý các hành vi vi phạm.

2. Các quy định của pháp luật Việt Nam về ngăn chặn và xử lý tin giả trên không gian mạng

Tại Việt Nam, chế tài xử lý đối với hành vi đưa thông tin sai sự thật trên không gian mạng được quy định tại Điều 8 Luật An toàn thông tin mạng năm 2015 và Điều 9 Luật An ninh mạng năm 2018, bao gồm: Tính chất, mức độ vi phạm mà người thực hiện hành vi vi phạm bị xử lý kỷ luật, xử phạt vi phạm hành chính hoặc bị truy cứu trách nhiệm hình sự; nếu gây thiệt hại thì phải bồi thường theo quy định của pháp luật. Như vậy, chế tài được áp dụng đối với hành vi đưa thông tin sai sự thật, giả mạo trên không gian mạng gồm chế tài hành chính, chế tài hình sự và chế tài dân sự. Tùy từng tính chất và mức độ mà người thực hiện hành vi vi phạm có thể bị áp dụng một, hai hoặc nhiều chế tài đối với một hành vi vi phạm¹⁵.

Theo khoản 1 Điều 101 Nghị định số 15/2020/NĐ-CP ngày 03/02/2020 của Chính phủ quy định xử phạt vi phạm hành chính

¹⁴ Trương Thị Kiên, "Kinh nghiệm xử lý tin giả của Vương quốc Anh và Nhật Bản", *Tạp chí Lý luận và chính trị*, số 06/2020, tr.113-121.

¹⁵ Đinh Chiến - Thái Dương (2022), *Nghiên cứu hoàn thiện hành lang pháp lý tăng nặng chế tài hình sự xử lý nghiêm hành vi thông tin sai sự thật trên mạng xã hội để bảo vệ quyền lợi ích hợp pháp của doanh nghiệp nhà đầu tư*, <https://phaply.net.vn/nghien-cuu-hoan-thien-hanh-lang-phap-ly-tang-nang-che-tai-hinh-su-xu-ly-nghiem-hanh-vi-thong-tin-sai-su-that-tren-mang-xa-hoi-de-bao-ve-quyen-loi-hop-phap-cua-doanh-nghiep-nha-dau-tu-a256047.html>, truy cập ngày 31/12/2022.

trong lĩnh vực bưu chính, viễn thông, tần số vô tuyến điện, công nghệ thông tin và giao dịch điện tử thì một người vi phạm các quy định về trách nhiệm sử dụng dịch vụ mạng xã hội sẽ bị phạt tiền từ 10.000.000 đồng đến 20.000.000 đồng đối với hành vi lợi dụng mạng xã hội để thực hiện một trong các hành vi: a) Cung cấp, chia sẻ thông tin giả mạo, thông tin sai sự thật, xuyên tạc, vu khống, xúc phạm uy tín của cơ quan, tổ chức, danh dự, nhân phẩm của cá nhân; d) Cung cấp, chia sẻ thông tin bịa đặt, gây hoang mang trong Nhân dân, kích động bạo lực, tội ác, tệ nạn xã hội, đánh bạc hoặc phục vụ đánh bạc; e) Quảng cáo, tuyên truyền, chia sẻ thông tin về hàng hóa, dịch vụ bị cấm; g) Cung cấp, chia sẻ hình ảnh bản đồ Việt Nam nhưng không thể hiện hoặc thể hiện không đúng chủ quyền quốc gia; h) Cung cấp, chia sẻ đường dẫn đến thông tin trên mạng có nội dung bị cấm. Ngoài việc xử phạt, cơ quan có thẩm quyền sẽ yêu cầu các cá nhân, tổ chức cung cấp, chia sẻ các tin báo giả phải gỡ bỏ thông tin sai sự thật hoặc gây nhầm lẫn hoặc thông tin vi phạm pháp luật do thực hiện hành vi vi phạm này (khoản 3 Điều 101). Đối với hành vi vi phạm quy định trang thông tin điện tử sẽ bị phạt tiền từ 5.000.000 đồng đến 10.000.000 đồng đối với hành vi cung cấp không đầy đủ hoặc không chính xác thông tin về tên của tổ chức quản lý trang thông tin điện tử, tên cơ quan chủ quản (nếu có), địa chỉ liên lạc, thư điện tử, số điện thoại liên hệ, tên người chịu trách nhiệm quản lý nội dung trên trang chủ của trang thông tin điện tử (khoản 1 Điều 99). Mức phạt tiền sẽ từ 10.000.000 đồng đến 20.000.000 đồng đối với hành vi cung cấp, chia sẻ đường dẫn đến thông tin trên mạng có nội dung vi phạm quy định của pháp luật (điểm a khoản 2 Điều 99) và phạt tiền từ 20.000.000 đồng đến 30.000.000 đồng đối với hành vi đưa thông tin sai sự thật, xuyên tạc, vu khống, xúc phạm uy tín của tổ chức, danh dự và nhân phẩm của cá nhân, giả mạo trang thông tin điện tử của tổ chức, cá nhân khác (điểm a, d khoản 3 Điều 99). Bên cạnh đó, hình thức xử phạt bổ sung là tịch thu tang vật, phương tiện vi phạm hành chính đối với hành vi vi phạm quy định tại khoản 3 Điều 99 (khoản 4 Điều 99); biện pháp khắc phục hậu quả là buộc gỡ bỏ đường dẫn đến thông tin sai sự thật hoặc gây nhầm lẫn, thông tin vi phạm pháp luật đối với hành vi vi phạm

PHÁP LUẬT MỘT SỐ QUỐC GIA TRÊN THẾ GIỚI...

và buộc thu hồi hoặc buộc hoàn trả tên miền do thực hiện hành vi vi phạm quy định tại các khoản 2 và 3 Điều 99.

Việc xử lý đối với các vi phạm của tổ chức, doanh nghiệp thiết lập mạng xã hội sẽ bị phạt tiền từ 50.000.000 đồng đến 70.000.000 đồng đối với một trong các hành vi sau: a) Chủ động lưu trữ, truyền đưa thông tin giả mạo, thông tin sai sự thật, vu khống, xuyên tạc, xúc phạm uy tín của tổ chức và danh dự, nhân phẩm của cá nhân; d) Chủ động lưu trữ, truyền đưa thông tin bịa đặt, gây hoang mang trong Nhân dân, kích động bạo lực, tội ác, tệ nạn xã hội, đánh bạc hoặc phục vụ đánh bạc; đ) Chủ động lưu trữ, truyền đưa nội dung thông tin không phù hợp với lợi ích đất nước; e) Chủ động đăng, phát, truyền đưa, sử dụng hình ảnh bản đồ Việt Nam không thể hiện đầy đủ hoặc thể hiện sai chủ quyền quốc gia; i) Không thực hiện việc ngăn chặn, loại bỏ thông tin vi phạm theo quy định pháp luật (khoản 3 Điều 100). Kèm theo mức phạt tiền là hình thức xử phạt bổ sung: Tịch thu tang vật, phương tiện vi phạm hành chính đối với hành vi vi phạm quy định tại khoản 3 Điều 100; và Tước quyền sử dụng Giấy phép thiết lập mạng xã hội từ 08 tháng đến 12 tháng đối với các hành vi vi phạm quy định tại các điểm b, c, d và đ khoản 2 và khoản 3 Điều này (khoản 4 Điều 100). Đồng thời, các tổ chức, doanh nghiệp thiết lập mạng xã hội sẽ bị buộc gỡ bỏ thông tin sai sự thật hoặc gây nhầm lẫn, hoặc thông tin vi phạm pháp luật đối với hành vi vi phạm và buộc thu hồi tên miền do thực hiện hành vi vi phạm quy định tại khoản 3 Điều 100.

Ngoài ra, Nghị định số 129/2021/NĐ-CP ngày 30/12/2021 của Chính phủ bổ sung khoản 2a vào khoản 2 Điều 38 mục 2 Nghị định số 38/2021/NĐ-CP ngày 29/03/2021 của Chính phủ trong việc xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực văn hóa và quảng cáo cũng quy định về hình thức phạt tiền từ 5.000.000 đồng đến 10.000.000 đồng đối với hành vi không thông báo hoặc thông báo không đúng thông tin liên hệ đến Bộ Thông tin và Truyền thông về những nội dung theo quy định của tổ chức, cá nhân nước ngoài kinh doanh dịch vụ quảng cáo.

BLHS năm 2015 (sửa đổi, bổ sung năm 2017) quy định đối với các chủ thể có hành vi cung cấp, chia sẻ các tin giả trên không gian

mạng đến mức bị truy cứu trách nhiệm hình sự thì sẽ bị xử lý về các tội làm nhục người khác (Điều 155); tội vu khống (Điều 156); tội làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam (Điều 117); tội lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân (Điều 331) và tội vô ý làm lộ bí mật nhà nước; tội làm mất vật, tài liệu bí mật nhà nước (Điều 338). Theo đó, mức độ trách nhiệm hình sự đối với các loại tội sẽ là: Người nào xúc phạm nghiêm trọng nhân phẩm, danh dự của người khác, mà có sử dụng mạng máy tính hoặc mạng viễn thông, phương tiện điện tử để phạm tội thì sẽ bị phạt tù từ 03 tháng đến 02 năm (Điều 155). Người nào bịa đặt hoặc loan truyền những điều biết rõ là sai sự thật nhằm xúc phạm nghiêm trọng nhân phẩm, danh dự hoặc gây thiệt hại đến quyền, lợi ích hợp pháp của người khác hoặc bịa đặt người khác phạm tội và tố cáo họ trước cơ quan có thẩm quyền mà có sử dụng mạng máy tính hoặc mạng viễn thông, phương tiện điện tử để phạm tội sẽ bị phạt tù từ 01 năm đến 03 năm (Điều 156). Trong trường hợp làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm có nội dung xuyên tạc, phỉ báng chính quyền nhân dân; làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm có nội dung bịa đặt, gây hoang mang trong nhân dân; làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm gây chiến tranh tâm lý sẽ bị xử lý về hình sự theo Điều 117. Trường hợp lợi dụng các quyền tự do ngôn luận, tự do báo chí, tự do tín ngưỡng, tôn giáo, tự do hội họp, lập hội và các quyền tự do dân chủ khác xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân thì bị xử lý về hình sự theo Điều 331 và người nào vô ý làm lộ hoặc làm mất vật, tài liệu bí mật nhà nước sẽ bị xử lý về hình sự theo Điều 338. Đối với hành vi đưa lên mạng máy tính, mạng viễn thông những thông tin trái với quy định của pháp luật để thu lợi bất chính hoặc gây thiệt hại; gây dư luận xấu làm giảm uy tín của cơ quan, tổ chức, cá nhân, có thể bị xử lý về tội đưa hoặc sử dụng trái phép thông tin mạng máy tính, mạng viễn thông theo Điều 288.

3. Một số kiến nghị cho Việt Nam từ kinh nghiệm của pháp luật các nước về ngăn chặn và xử lý tin giả trên không gian mạng

3.1. Kiến nghị hoàn thiện pháp luật Việt Nam

Tuy các quy định của pháp luật Việt Nam hiện nay là khá đầy đủ về việc ngăn chặn và xử lý tin giả trên không gian mạng nhưng vẫn chưa đảm bảo sự chặt chẽ và chi tiết, do đó dẫn đến khó khăn trong thực tiễn thực hiện.

Thứ nhất, nghiên cứu quy định của pháp luật một số nước châu Âu, châu Á trên và pháp luật Việt Nam cho thấy, mức xử phạt đối với các hành vi cung cấp, chia sẻ các tin giả trên mạng của các quốc gia khác là rất lớn, trong khi mức xử phạt của Việt Nam vẫn còn khá khiêm tốn, không đủ để răn đe đối với các tổ chức, cá nhân vi phạm. Do đó, tác giả cho rằng Việt Nam cần tiếp tục nghiên cứu, sửa đổi, bổ sung để tăng mức xử phạt cao hơn nữa so với quy định hiện tại đối với những tổ chức, doanh nghiệp, cá nhân có hành vi vi phạm. Mức phạt tiền đối với các vi phạm của tổ chức, doanh nghiệp thiết lập mạng xã hội như quy định hiện nay là từ 50.000.000 đồng đến 70.000.000 đồng vẫn còn quá thấp so với những lợi nhuận thu được từ việc số lượng người truy cập khi có đăng tải các tin giả, hơn nữa vẫn chưa đủ mức răn đe với các tổ chức, doanh nghiệp có hành vi vi phạm. Bên cạnh đó, mức xử phạt vi phạm hành chính đối với hành vi lợi dụng mạng xã hội để cung cấp, chia sẻ thông tin giả mạo, thông tin sai sự thật, xuyên tạc, vu khống, xúc phạm uy tín của cơ quan, tổ chức, danh dự, nhân phẩm của cá nhân là từ 10.000.000 đồng đến 20.000.000 đồng cũng còn quá thấp. Vì vậy, Việt Nam cần nghiên cứu để sửa đổi, tăng mức phạt tiền này đối với các hành vi trên.

Song song với việc tăng mức phạt tiền, pháp luật Việt Nam cần có những quy định cụ thể hơn về yêu cầu các tổ chức, doanh nghiệp cung cấp mạng xã hội phải gỡ bỏ nội dung đăng tải tin giả trong thời gian 24 giờ sau khi nhận được khiếu nại từ người dùng. Nếu nội dung đăng tải có dấu hiệu không rõ ràng, bên cung cấp mạng xã hội có 07 ngày để điều tra và xóa bỏ các tin giả. Trong trường hợp doanh nghiệp, tổ chức đó cố ý vi phạm không thực hiện theo yêu cầu có thể tăng mức xử phạt cao hơn nữa. Như vậy, việc tăng mức

xử phạt hành chính cũng là hình thức để răn đe nghiêm khắc để ngăn chặn hành vi cung cấp, chia sẻ tin giả trên không gian mạng.

Thứ hai, BLHS năm 2015 (sửa đổi, bổ sung năm 2017) cần có những điều khoản cụ thể và quy định riêng về hành vi phạm tội của người cung cấp, chia sẻ các tin giả trên không gian mạng và mức hình phạt cao hơn hiện nay. Việt Nam chưa có chế tài hình sự riêng đối với hành vi phát tán tin giả, tin sai sự thật trên Internet, mạng xã hội mà mới chỉ quy định lồng ghép vào các điều luật như đã phân tích ở trên. Do đó, Việt Nam cần bổ sung một điều luật riêng về tội phát tán tin giả, tin sai sự thật trên Internet, mạng xã hội với các hành vi cụ thể và mức phạt tiền, phạt tù cao hơn so với các quy định trong các điều luật trên bởi mức độ rất nghiêm trọng, đặc biệt nghiêm trọng do hành vi phạm tội này gây ra. Bên cạnh đó, có những quy định còn chưa cụ thể, rõ ràng trong BLHS, ví dụ thế nào là hành vi *đưa lên mạng máy tính, mạng viễn thông những thông tin trái với quy định của pháp luật* trong Điều 288? Cần có văn bản hướng dẫn cụ thể thế nào là *trái với quy định của pháp luật* để việc áp dụng trong thực tiễn được chính xác và khách quan.

Thứ ba, việc thu thập các dữ liệu điện tử để đấu tranh đối với các hành vi phạm tội trên không gian mạng cũng gặp nhiều vướng mắc. Theo đó, để đảm bảo thuận lợi, nhanh chóng cho việc xác minh, kiểm tra và giải quyết các nguồn tin báo, Bộ luật Tố tụng hình sự năm 2015 cũng cần có những sửa đổi, bổ sung theo hướng cho phép Cơ quan điều tra được sử dụng các biện pháp kỹ thuật đặc biệt như sử dụng kỹ thuật để phục hồi lại các dữ liệu bị xóa... để thu thập các dữ liệu điện tử. Bên cạnh đó, Bộ luật này cũng cần quy định mở rộng quyền hạn hoạt động thu thập chứng cứ cho Cơ quan điều tra như quyền yêu cầu các nhà cung cấp dịch vụ mạng cung cấp thông tin, quyền truy cập máy tính để lấy dữ liệu... Viện khoa học hình sự cũng cần có Phòng giám định điện tử và ở Phòng kỹ thuật hình sự, Công an cấp tỉnh, thành phố cần có các đội giám định điện tử để tăng cường công tác giám định các vụ việc hình sự có liên quan đến không gian mạng. Việt Nam cũng cần nghiên cứu các Luật mẫu về chứng cứ điện tử của các quốc gia trên thế giới để xây dựng một đạo luật riêng về chứng cứ điện tử. Việc xây dựng,

sửa đổi, bổ sung pháp luật về ngăn chặn xử lý tin giả trên không gian mạng nói riêng và các vụ việc khác trên không gian mạng nói chung cần được tiến hành đồng thời, đồng bộ và khẩn trương để đảm bảo tính hiệu quả trong khi thi hành.

3.2. Một số kiến nghị khác

Thứ nhất, cần nâng cao ý thức của người sử dụng Internet, mạng xã hội. Hiện nay, số lượng người sử dụng các trang mạng xã hội, Internet ở Việt Nam là vô cùng lớn nên khi tham gia không gian mạng, mọi người cần có ý thức tuân thủ các quy định pháp luật. Các cơ quan, tổ chức có trách nhiệm bảo vệ an toàn không gian mạng cần có những phổ biến nhằm giúp các công dân hiểu được các kiến thức của pháp luật để họ biết và hoàn toàn chịu trách nhiệm về nội dung thông tin do mình lưu trữ, cung cấp, phát tán trên môi trường mạng. Người tham gia không gian mạng không được cung cấp, trao đổi, truyền đưa, lưu trữ, sử dụng thông tin xuyên tạc, vu khống, xúc phạm uy tín của tổ chức, danh dự, nhân phẩm, uy tín của công dân, không được phát tán thư rác, phần mềm độc hại, thiết lập hệ thống thông tin giả mạo, lừa đảo, không đăng tải những nội dung vi phạm pháp luật, các thông tin xúc phạm danh dự, nhân phẩm ảnh hưởng đến quyền và lợi ích hợp pháp của các tổ chức, cá nhân khác, không được sử dụng ngôn ngữ phản cảm, vi phạm thuần phong mỹ tục; tung tin giả, tin sai sự thật; quảng cáo, kinh doanh dịch vụ trái phép... gây bức xúc trong dư luận xã hội, ảnh hưởng đến trật tự an toàn xã hội. Khi người dân nâng cao được ý thức sử dụng mạng xã hội, tôn trọng các quy định của pháp luật thì sẽ hạn chế được việc chia sẻ, cung cấp, phát tán tin giả.

Thứ hai, cần nâng cao trách nhiệm của các doanh nghiệp, tổ chức cung cấp dịch vụ. Các doanh nghiệp, tổ chức cung cấp dịch vụ cần nắm vững các quy định của pháp luật Việt Nam, không được cung cấp, đăng tải, truyền đưa thông tin có nội dung vi phạm quy định các khoản 1, 2, 3, 4 và 5 Điều 16 Luật An ninh mạng, Điều 5 Nghị định số 72/2013/NĐ-CP. Bên cạnh đó, cần phối hợp với cơ quan quản lý nhà nước có thẩm quyền để loại bỏ hoặc ngăn chặn thông tin có nội dung vi phạm khi có yêu cầu, đồng thời ngăn chặn việc chia sẻ thông tin, xóa bỏ thông tin có nội dung làm nhục, vu

khống, thông tin bịa đặt, sai sự thật trong 5 lĩnh vực (quy định tại các khoản 1, 2, 3, 4 và 5 Điều 16 Luật An ninh mạng) trên dịch vụ hoặc hệ thống thông tin do tổ chức đó quản lý, theo yêu cầu của Bộ Công an hoặc cơ quan có thẩm quyền trong thời gian chậm nhất 24 giờ.

Thứ ba, đẩy mạnh tăng cường hợp tác quốc tế trong việc ngăn chặn và xử lý tin giả trên không gian mạng. Thời gian gần đây, Việt Nam đã có nhiều hoạt động tích cực trong việc hợp tác thông tin với các nước ASEAN và các quốc gia khác nhằm bảo vệ an ninh mạng cũng như ngăn chặn các hành vi cung cấp, chia sẻ tin giả. Tuy nhiên, tin giả phát tán nhanh trong khi việc xử lý, ngăn chặn của các mạng xã hội xuyên biên giới còn chậm so với mạng xã hội trong nước nên tin giả tồn tại lâu, ảnh hưởng trên phạm vi rộng ở các mạng xã hội xuyên biên giới. Vì vậy, các cơ quan chức năng cần tăng cường phối hợp với các công ty mạng xã hội phổ biến tại Việt Nam như Facebook, Youtube, Tiktok... để phát hiện kịp thời những tin sai lệch, xuyên tạc, yêu cầu các doanh nghiệp này phải tuân thủ pháp luật Việt Nam, nhanh chóng gỡ bỏ các thông tin giả khi có yêu cầu. Bên cạnh đó, các loại tội phạm mạng nói chung cũng có chiều hướng gia tăng và diễn biến phức tạp nên Bộ Công an cần phối hợp có hiệu quả với các nước trong khu vực để thực hiện các cam kết quốc tế trong phòng, chống các loại tội phạm mạng. Bộ Công an cần tiếp tục hợp tác chặt chẽ với các tổ chức ASEANAPOL, INTERPOL trong đấu tranh phòng, chống tội phạm mạng để ngăn chặn, xử lý các tin giả.

Kết luận

Hiện nay, Việt Nam và nhiều quốc gia trên thế giới đã có các quy định của pháp luật để xử lý đối với các hành vi cung cấp, chia sẻ các tin giả trên không gian mạng. Tuy nhiên, các quy định của pháp luật nước ta còn nhiều điểm chưa phù hợp, chưa đảm bảo tính răn đe để ngăn chặn và xử lý các hành vi này. Việc phân tích các quy định của pháp luật Việt Nam và pháp luật một số quốc gia khác trên thế giới về ngăn chặn và xử lý tin giả trên không gian mạng để tìm ra những điểm tương đồng và khác biệt giữa các quy định này là một vấn đề cần thiết nhằm tiếp thu có chọn lọc kinh nghiệm của các nước để hoàn thiện các quy định của pháp luật Việt Nam về vấn đề này./.